

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția: Strada Academiei No. 6. Administrația: Parcul Ștefan cel Mare No. 8.	Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni	Abonament: Exemplarul . . . . . 5 Lei Pe un an . . . . . 200 Lei
---	--	--

PARTEA OFICIALĂ

Statul personal al Diecezei române unite de Oradea-Mare pe anul 1930.

Episcopul diecezan.

I. P. S. S. Dr. Valeriu Traian Frențiu, Conte Roman, Asistent al Tronului Pontificiu, decorat cu Palul Sucru.

Capitulul catedral.

1. Prepozit: Ilmul Dr. Iacob Radu, protonotar apostolic a. i. p.
2. Canonic lector: Revmul Ilie Stan.
3. Canonic cantor: Ilmul Dr. Gheorghe Miculaș, prelat papal, vicar general episcopesc, Rectorul Seminarului teologic și domestic din Oradea.
4. Canonic custode: Revmul Petru Tămâian.
5. Canonic școlastic: Revmul Dr. Grigorie Pop, camar papal.
6. Canonic cancelar: Revmul Augustin Maghiar.

Canonici onorari.

1. Revmul Alexandru Gera, vicar foraneu, protopop paroh I de Carei.
2. Revmul Gheorghe Mureșan, paroh în Mofținul Mic.
3. Revmul Camil Selăgian, director al liceului de băești din Beiuș.
4. Revmul Cornel Sabo, directorul școlii normale diecezane din Oradea.

Consistorul episcopesc.

Președinte: I. P. S. S. Episcopul diecezan.

Asesori: Membrii Veneratului Capitul catedral și canonicii onorari și următorii: Ignăție Sabo, Arhidiacon on., paroh în Șoncoiuș; Dr. Paul Luran, protopopul Crișului, paroh în Vad; Dr. Valeriu Helcou, Arhidiacon on., protopopul Beiușului, paroh în Beiuș; Romul Buzilla, Arhidiacon on., protopopul Mădărasului, paroh în Mădăras; Pamfil Ossian, Arhidiacon on., protopopul Someșului, paroh în Roșiori; Gheorghe Maior, Arhidiacon on., protopop, paroh I de Oradea-Mare—Olosig; Ioan Sălăgian, paroh în Andrid; Iosif Palaky, protopopul Ieriului, paroh I în Sanislău; Vic-

tor Ghitta, protopopul Șiriei, paroh în Șiria; Victor Pop, protopopul Mureșului, paroh în Șeitini; Petru Cupcea, Arhidiacon on., protopopul Supurului, paroh în Supurul de jos; Dr. Constantin Pavel, Arhidiacon on., profesor la liceul de băești din Beiuș; Francisc Hubic, Arhidiacon on., profesor la Academia Teologică din Oradea; Alexandru Mihujău, cassar diecezan; Iuliu Pop, paroh în Domănești; Ludovic Vida, camar papal paroh II. în Carei-Mari; Vasile Barbul, primnotar consistorial; Ioan Turdean, paroh în Săsari; Dr. Vasile Chirvaiu, profesor la Academia teologică din Oradea; Dr. Nicole Flueraș, profesor la Academia teologică din Oradea; Gheorghe Barna, profesor la Academia teologică din Oradea; Dr. Ludovic Tăutu, profesor la Academia Teologică din Oradea.

Asesori din alte dieceze.

Ilmul Ioan Boroș, prepozitul Capitulului Catedral din Lugoj, prelat papal; Aurel A. C. Domșa, protopopul Blajului; Dr. Zenovie Păclișeanu, director general în Ministerul de Culte. Dr. Ioan Bălan, canonic mitropolitan; Dr. Nicolae Brînzeu, canonic catedral din Lugoj. Dr. Alexandru Pteanu, Inspector general al școlilor secundare din Ardeal.

Fisc. cons.: M. On. Alexandru Mihujău, cassar diecezan.

Oficiul diecezan.

Primnotar consistorial: Vasile Barbul; notar consistorial: Ioan Cheregi Crișan; exactor diecezan: Dr. Coriolan Tămâian; arhivar: Vasile Pitic; actuar Augustin Olah; concepist: Aurel Barbul; expeditor: Romul Mădăras; advocați diecezani: Dr. Demetriu Kiss și Dr. Vasile Bledea.

Oficiul administrativ al fundațiilor diecezane.

Director: Revmul Dr. Grigorie Pop, canonic școlastic; contabil: Ioan Chișiu; cassar: Alexandru Mihujău.

Tribunalul matrimonial.

Președinte: Dr. Grigorie Pop; *Asesori:* Ilmul Dr. Iacob Radu; Revmul Ilie Stan; Revmul Cornel Sabo; Revmul Gheorghe Maior; M. On. Alexandru Mihușiu; M. On. Dr. Ludovic Tăutu; M. On. Dr. Vasile Chirvaiu. Mon. Gheorghe Barna, Cl. Dr. Gavril Stan. *Defensor matrimonial:* M. On. Dr. Nicolae Flueraș; *Notar:* On. Ioan Chișiu.

Exactoratul diecezan.

Președinte: Revmul Ilie Stan; *Membrii:* Canonicii actuali și onorari și: Revmul Gheorghe Maior, Revmul Dr. Valeriu Hetcou. Revmul Petru Cupcea, M. On. Dr. Paul Luran, Revm. Dr. Constantin Pavel, M. On. Victor Ghitta, M. On. Iosif Pataky, M. On. Vasile Barbul, M. On. Ioan Turdean, M. On. Gheorghe Barna, On. Mihail Boca, On. Simeon Gocan, On. Ambroziu Ilușiu; *Notar:* Dr. Coriolan Tămâian.

Comisia examinatoare a profesorilor de religie și a ordinanzilor.

Președinte: Rectorul Seminarului teologic; *Membrii:* profesorii Academiei teologice.

Seminarul teologic și cel domestic pentru elevii dela liceu și dela școala normală.

Rector: Ilmul Dr. Gheorghe Miculaș; *Spiritual:* Dr. Gavril Stan, *prefecții de studii:* Cl. Dr. Coriolan Tămâian la seminarul teologic, On. Ioan Chișiu la seminarul domestic și Fr. Marcus Keller, Fr. Nicolae Dries și Fr. Matias Gașpar la internatul școlii normale; *Administrator:* Vasile Șimon.

Academia teologică.

Rector: Ilmul Dr. Gheorghe Miculaș; *profesori:* Francisc Hubic; Dr. Vasile Chirvaiu; Dr. Nicolae Flueraș; Gheorghe Barna; Dr. Ludovic Tăutu și Mihai Selăgian.

Școala normală diecezană din Oradea.

Director: Revmul Cornel Sabo; *profesori:* Dr. Vasile Chirvaiu; Mihail Selăgian; Petru Fodor; Ambroziu Ilușiu; *Profesori suplinitori:* Vasile Bolca; Dr. Coriolan Tămâian; Fr. Nicolae Dries, Teodor Florea, Roman Mottl, Maior Teodor Negru, Ștefan Musta, Gheorghe Naghi, Romeo Ferariu, Nicolae Cădar, Ioan Savu.

Școala de aplicație: *Institutori:* Fr. Matia Gașpar la băieți și Sora Sabina Minișan la fete.

Liceul de băieți din Beiuș.

Director: Camil Selăgian; *profesori:* Ioan Bușța, Dr. Constantin Pavel, Victor Popoviciu, Ioan Teușan, Traian Tămaș, P. At. Merlos, Teodor Naghi, Gavril Tăutu, Nicolae Fântânar, Gavril Găvrilaș, Cornel Mezea, Gheorghe Ardelean; *catehet ortodox:* Moise Popoviciu, *medicul liceului:* Dr. Ioan Bozac.

Internatul Pavelian de băieți din Beiuș.

Rector: P. Aloisiu Barral; *prefect de studii:* Păr. Atanasie Merlos; *Econom:* P. Iustin Bonnet.

Liceul de fete din Beiuș.

Directoară: Elisa Dr. Pavel n. Ștefanica; *Profesoare:* Angela Selăgian n. Butean, Elena Dr. Bozac n. Butean, Valeria Ștefanica, Eleonora Dunca, Maria Cosma, Olivia Bardoși, Fabiola Hetcou, Angela Selăgian, Aurora Tămaș, Valeria Antal. *Profesor de religie:* Teodor Mateiu; *profesori auxiliari:* Dr. Constantin Pavel, P. L. Barral, Gavril Tăutu, Nicolae Fântânar, medic Dr. Cornel Neș.

Internatul Pavelian de fete din Beiuș.

Spiritual: Teodor Mateiu; *medic:* Dr. Cornel Neș; *Internatul e condus de Surorile Congregației Oblatelor Asumpționiste.*

Preoți diecezani aplicați în serviciul statului

M. On. Ioan Iepure profesor la liceul „Gheorghe Șincai” din Baia-Mare. M. On. Gheorghe Hetcou, directorul liceului „Gh. Șincai” din Baia-Mare. On. Paul Voștinar, directorul liceului de fete „Oltea-Doamna” din Oradea. On. Petru German profesor la liceul „Gh. Șincai” din Baia-Mare; On. Silviu Tămaș profesor la liceul „Mihai Eminescu” din Satu-Mare; On. Gh. Pteancu profesor de religie la școala normală de băieți din Năsăud; On. Victor Pop prof. la liceul de băieți „Simeon Bărnuțiu” din Șimleu; On. Augustin Cosma, inspector șef școlar; On. Simeon Gocan, inspector școlar; On. Antoniu Pop, profesor de religie la liceul E. Gojdu din Oradea-Mare; On. Coriolan Pop, prof. de religie la liceul V. Lucașiu din Carei-Mari; On. Iuliu Muth, director al școlii de ucenici din Oradea; Ioan Mărcuțiu, director de școală primară.

*Districtele protopopești.**I. Districtul protopopesc al Orăzii. Județul B hor.*

Protopop: Gheorghe Maior.

1. Oradea Orașul Nou: Adm. Paroh I. Vasile Barbul; adm. paroh II. Antoniu Pop.
2. Bețfia p. Băile Felix adm. par. Virgil Muntean.
3. Ciheiu, poșta Apateul românesc, paroh Victor Ternovean.
4. Cordău, paroh Petru Gherman.
5. Episcopia Bihor, paroh Mihail Boca
6. Giriș, poșta Tărianul Crișului, paroh Andreiu Pelle,
7. Haiev, poșta Băile Felix, paroh Ioan Cinca.
8. Nogiorid, poșta Leșul Orăzii, adm. paroh Gh. Barna.
9. Oradea Olosig, paroh I. Gheorghe Maior, adm. par. II. Vasile Stan.
10. Salonta, adm. par. Simen Gocan.
11. Sântandrieu, paroh Victor Cinca.
12. Sântăul Mare adm. par. Alexandru Mihușiu
13. Șauaeu, adm. par. Alexandru Nistor.
14. Sîtitelc, poșta Șauaeu, adm. par. Gheorghe Vereș.

II. Districtul protopopesc al Șebișului. Județul Arad.

Protopop: vacant. *Administrator al oficiului protopopesc:* Victor Pop protopopul Mureșului.

1. Beliu jud. Bihor, paroh Iosif Nistor.
2. Bocsig, adm. paroh. Petru Vancu.
3. Buteni, vacant.
4. Mocrea, paroh Ioan Pușcașiu.
5. Moroda, poșta Mocrea, vacant.

III. Districtul protopopesc al Șiriei.

Protopop: Victor Ghitta.

1. Bârzava, adm. par. Aurel Birău.
2. Gașa, poșta Șiria, vacant.
3. Giulița, poșta Totvaradia, vacant.
4. Minișel, poșta Nadăș, adm. par. Tiberiu Dițiu.
5. Minișul de sus, poșta Tăuți, adm. par. Demetriu Tămaș.
6. Nadăș, vacant.
7. Șiria, paroh Victor Ghitta.

IV. Districtul protopopesc al Mureșului.

Județul Arad.

Protopop: Victor Pop.

1. Nădlac, paroh Arcadie Crâșnic.
2. Semlac, paroh Demetriu Brad.
3. Șeitin, paroh Victor Pop.

V. Districtul protopopesc al Șimandului.

Județul Arad.

Protopop: vacant, administrator al of. protopesc Victor Pop, protopopul Mureșului.

1. Chereleș, paroh I. Teodor Pop; paroh II. vacant.
2. Șimand, adm. par. Ioan Fântânar.
3. Gurba, poșta Broșineu, adm. par. Silviu Selăgian.
4. Sinte-Mare, paroh Mihail Ciul.

VI. Districtul protopopesc al Beiușului.

Județul Bihor.

Protopop: Dr. Valeriu Hetcou.

1. Băița, paroh Gheorghe Voștinar.
2. Beiuș, paroh Dr. Valeriu Hetcou.
3. Delani, poșta Beiuș, adm. paroh Demetriu Șaitoș.
4. Drăgoteni, poșta Beiuș, vacant.
5. Finiș, paroh Aurel Ilușiu.
6. Fiziș, poșta Beiuș, adm. par. Vasile Murgu.
7. Joăniș, poșta Beiuș, paroh Ioan Vlaicu.
8. Negru, poșta Beiuș, administrator par. Victor Popovici.
9. Petrani, poșta Beiuș, adm. par. Gheorghe Marta.
10. Pocola, poșta Beiuș, adm. par. Traian Tămaș.
11. Presaca, poșta Uielacul Beiușului, adm. par. Liviu Marele.
12. Șoncoiuș, paroh Ignăție Sabo.
13. Uielac, adm. par. Alexandru Chiș.
14. Vălani, poșta Beiuș Uilac, vacant.

VII. Districtul protopopesc al Holodului.

Județul Bihor.

Protopop: vacant. Administrator al oficiului protopopesc Dr. Valeriu Hetcou, protopop în Beiuș.

1. Decănești, poșta Drăgești, paroh Ioan Cârleanu O. M. C.
2. Drăgești, paroh Dr. Dominic Neculăeș O. M. C.
3. Gruilung, poșta Drăgești, vacant.
4. Holod, poșta Vintiri, adm. par. Victor Ghergar.
5. Mociar, poșta Tinca, adm. par. Alex. Căvrus.
6. Rogoz, poșta Vintiri, adm. par. Cornel Marian.
7. Sâmbosag, paroh Paul Tămăian.
8. Vintiri, vacant.

VIII. Districtul protopopesc al Crișului.

Județul Bihor.

Protopop: Dr. Paul Luran.

1. Aușeu, poșta Aleșd, vacant.
2. Beznea, paroh Ioan Clintoc.
3. Borodul Mare, paroh Adrian Muntean.
4. Borozăl, poșta Borodul Mare, paroh Demetriu Pop.
5. Dubricionești, poșta Vadul Crișului, admin. par. Lazar Apătean.
6. Groși, poșta Aleșd, paroh Eduard Bacoșiu.
7. Topa de Criș, poșta Vadul Crișului, paroh Gheorghe Bonea.
8. Vad, paroh Dr. Paul Luran.

IX. Districtul protopopesc al Barcăului.

Județul Bihor.

Administrator protopopesc: Ioan Pop.

1. Cenaloș, poșta Sâniob, adm. parohial Cornel Cavași.
2. Ciulești, poșta Spinuș, adm. par. Desideriu Zurbău.
3. Chioag, poșta Sârbi, adm. par. Aurel Lazar.
4. Derna de Sus, adm. par. Teodor Pilca.
5. Fărnaș, poșta Sâniob, vacant.
6. Fegernic, poșta Sâniob, paroh Teodor Lazin.
7. Gurbești Seliște, poșta Spinuș, vacant.
8. Nădar, poșta Sâniob, vacant.
9. Păulești, poșta Spinuș, vacant.
10. Săcălăsău, poșta Derna de Sus, vacant.
11. Sântlazar, poșta Mișca, adm. par. Coriolan Ternovan.
12. Sarcău, poșta Sârbi, adm. par. Vasile Pop.
13. Sârsig, poșta Poclusa, adm. par. Grațian Mateiu.
14. Spinuș, adm. par. Lițiu Moza.
15. Tria, poșta Derna de Sus, adm. parohial Ilie Popa.

X. Districtul protopopesc al Luncei.

Județul Bihor.

Administrator protopopesc: Ioan Pop.

1. Abrămuș, paroh Coriolan Man.
2. Cheș, poșta Marghita, paroh Gheorghe Modi.
3. Ciutelec, adm. par. Demetriu Hălmăgian.
4. Cristur, vacant.
5. Dițir, poșta Marghita, adm. par. Ioan Mateiu.
6. Ghetea, poșta Marghita, paroh Vasile Anca.
7. Ghida, poșta Marghita, paroh Vasile Terdic.
8. Marghita, adm. par. Alexandru Terdic.
9. Petreu, adm. par. Alexandru Terdic.
10. Popești, paroh Ioan Pop.
11. Suplac, adm. par. Iosif Cavași.

XI. Districtul protopopesc al Vaşadului.
Judeţul Sălaj.

Protopop: vacant. Administrator al oficiului protopopesc Iosif Pataky.

1. Curtiuşeni, paroh Eugen GeŃ.
2. Cheniz, poştă Şilindru, paroh Augustin Sabău
3. Eriuadoni, vacant.
4. Galoşpetreu, paroh Gheorghe Chişiu.
5. Şilindru, paroh Gheorghe Cavaşi.
6. Simeon, vacant.
7. Tarcea, paroh Traian Mihalca.
8. Vaşad, Gheorghe Hubic.
9. Valea lui Mihaiu, paroh Emil Pereni.

XII. Districtul protopopesc al Ieriului.
Judeţul Sălaj.

Protopop: Iosif Pataky.

1. Andrid, paroh Ioan Selăgian.
2. Ciumeşti, adm. paroh. Augustin Mureşan.
3. Dindeşti, paroh Aurel Mureşan.
4. Pişcolt, paroh Florian Selăgian.
5. Portiţa, paroh Nicolae Sabo.
6. Resighea, poştă Pişcolt, par. Cornel Abrudan
7. Sanislău, paroh I. Iosif Pataky, paroh II. Aurel Păşcuşiu.
8. Vezendiu, poştă Portiţa, paroh Nicolae Bota.

XIII. Districtul protopopesc al Careilor.
Judeţul Sălaj.

Protopop: Alexandru Gera, vicar foraneu.

1. Carei Mari, paroh I. Alexandru Gera, paroh II. Ludovic Vida, paroh III. Vasile Terdic.
2. Domăneşti, paroh Iuliu Pop.
3. Genciu, adm. par. Sever Hrişiu.
4. Istrău, poştă Sânmiclăuş, par. Ioan Ternovan.
5. Moftinul Mic, paroh Gheorghe Mureşan.
6. Sânmiclăuş, paroh Mihail Pop.
7. Tiream, paroh Teodor Gherman,
8. Urmaşii lui Lucaciu, adm. par. Coriolan Pop.

XIV. Districtul protopopesc al Supurului.
Judeţul Sălaj.

Protopop: Petru Cupcea.

1. Chegea, poştă Socaciu, adm. par. Ioan Muth.
2. Beltiug, Judeţul Satu-Mare, adm. par. Leontin Ciula.
3. Ciungi, Jud. Satu-Mare, paroh Iosif Clintoc.
4. Hurez, adm. par. Romul Mihalca.
5. Racova, poştă Hurez, vacant.
6. Supurul de jos, paroh Petru Cupcea.

XV. Districtul protopopesc al Codrului.
Judeţul Satu-Mare.

Protopop: vacant. Administrator al oficiului protopopesc Romul Buzilla, protopopul Mădărasului.

1. Chilia, poştă Homorodului de jos, adm. par. Gheorghe Şinca.
2. Gereuşa, poştă Medişa, paroh Iuliu Pop.
3. Hodişa, poştă Medişa, administrator par. Ioan Dărăban.
4. Homorodul pe mijloc, poştă Homorodul de jos, paroh Gheorghe Ardelean.

5. Medişa, paroh Gheorghe Pop.
6. Necopoiu, poştă Homorodul de jos, paroh Ioan Soron.
7. Soconzăl, poştă Socond, adm. parohial Paul Silaghi.
8. Stâna, poştă Socond, vacant.

XVI. Districtul protopopesc al Ardusadului.
Judeţul Satu-Mare.

Protopop: vacant. Administrator al oficiului protopopesc: Pamfil Ossian, protopopul Someşului.

1. Arduşal, paroh Liviu Selăgian.
2. Borleşti, poştă Pomi, paroh Vasile Barbul.
3. Bozinta Mare, poştă Tăuţii de jos, adm. par. Gheorghe Naghi.
4. Buşag, poştă Tăuţiu de jos, adm. par. Sabin Goron.
5. Fărcaşa, adm. par. Iuliu Mărcuş.
6. Sârbi, poştă Fărcaşa, paroh Petru Herţegh.
7. Săsari, poştă Baia-Mare, paroh Ioan Turdean.
8. Tămaia, poştă Fărcaşa, paroh Alex. Fărcaş.

XVII. Districtul protopopesc al Someşului.
Judeţul Satu-Mare.

Protopop: Pamfil Ossian.

1. Apatău, paroh Ioan Puşcaşiu.
2. Bicău, poştă Crucişor, adm. par. Florian Radu.
3. Cărăşeu, paroh Demetriu Bandici.
4. Crucişor, paroh Gheorghe Goia.
5. Culciul Mare, poştă Culciul Mic, adm. par. Emil Ghita.
6. Lipou, poştă Cărăşeu, paroh Gheorghe Pintea
7. Pomi, paroh Alexandru Brancovean.
8. Roşiori, poştă Valea vinului, paroh Pamfil Ossian.
9. Valea Vinului, paroh Ioan D. Silaghi.

XVIII. Districtul protopopesc al Mădărasului.
Judeţul Satu-Mare.

Protopop: Romul Buzilla.

1. Amaş, poştă Satu-Mare, adm. parohial Ignaţie Chirvaiu.
2. Arded, paroh Cornel Darabanth.
3. Ludoveni, paroh Petru Jancic.
4. Mădăras, poştă Arded, paroh Romul Buzilla.
5. Pişcari, poştă Terebeşti, paroh Iosif Mihalca.
6. Ruşi, poştă Viile Sătmarului, adm. par. Nicolae Câmpian.
7. Sălmărel, paroh Vasile Boroş.
8. Tătăreşti, poştă Viile Sătmarului, paroh Vasile Başti.
9. Terebeşti, paroh Iuliu Vălean.
10. Viile Sătmarului, paroh Victor Silaghi.

XIX. Districtul protopopesc al Sătmarului.
Judeţul Satu-Mare.

Protopop: Vacant. Administrator al oficiului protopopesc Romul Buzilla.

1. Boghiş, poştă Doba, adm. par. Vasile Marchiş
2. Doba, adm. paroh. Petru Chişvasil.
3. Oar, adm. par. Petru Rusu.
4. Petea, poştă Satu-Mare, paroh Iuliu Pop.
5. Vetiş, paroh Gavril Pop.

No. 169/1930.

Concurs la parohia Gurba

Pentru complenirea parohiei Gurba (distr. Și-mand), care prin numirea On-lui Silviu Selăgianu la parohia Adoni a devenit vacantă, prin aceasta publicăm concurs cu termenul de 15 Martie crt.

Oradea. Șed. Cons. din 15 Ianuarie 1930.

No. 348/1930.

Caz de morală — pastorală de rezolvit.

În conformitate cu dispozițiunile Sinodului Diecezan din anul 1926 lăsăm tuturor preoților Noștri din parohie și catihetilor dela orice categorie de școală să rezolve următorul caz de morală — pastorală:

„Un preot, păstor sufletesc, fu chemat la o femeie, care pentru prima dată se afla în durerile nașterii și temându-se că va muri, îl rugă să o cuminece și să-i administreze și Sf. Maslu. Preotul îi administrează SS. Taine și pleacă.

În drum îl opri un alt credincios și îl chemă să

cuminece și să facă Maslu pe un bătrân, care suferea nu atât de moribund, cât mai vârtos de povara anilor (era peste 80 de ani), și se simțea slab. L'a mărturisit și cuminecat, și i-a administrat și Sf. Maslu, cu toate că nu se arăta nici un semn că doară va muri încurând.

Bătrânul avea un fecior, care în urma suferințelor din războiu, își pierduse mințile, era nebun. Acesta era greu bolnav. Cu lacrimi în ochi se rugă bătrânul de preot să administreze Sf. Maslu și nefericitului său fiu. Preotul refuză motivând, că neavând bolnavul uzul rațiunii, nu i-se poate administra Sf. Maslu. Nu peste mult bolnavul muri.

1. Cui se poate administra Sf. Maslu, și cui nu?

2. Păcătoș este totdeauna greu păstorul sufletesc, dacă din vina lui mor credincioșii fără să primească Sf. Maslu?

3. Este absolut necesară pentru mântuire primirea Sf. Maslu, și ce se cere din partea bolnavului la primirea validă?”

Rezolvirile în scris se vor înainta Ordinariatului până la data de 1 Maiu crt.

Oradea, la 13 Februarie 1930.

PARTEA NEOFICIALĂ**Către On. Președinți ai Reuniunilor Mariane.**

Directoratul Central al Reuniunilor diecezane reamintește tuturor Președinților de Reuniuni Mariane că membrii acestor Reuniuni nu beneficiază de privilegiile și favorurile spirituale concesse acestor fel de Reuniuni numai în cazul dacă ele sunt încardinate Primei Primărie din Roma. În vederea acestui scop Directoratul Central dispune ca toți On. președinți ai R. M. neincardinate încă să binevoiască a înainta Preav. lui Ordinariat un raport care să cuprindă următoarele date: 1. Când s'a înființat Reuniunea Mariană, 2. Care-i e titlul principal, 3. Ce patron (sau titlu) secundar are, 4. Câți membri are (Vezi Art. 2 și 3 din Statutele publicate în Actele și Decretele Sinodului diecezan 1926 p. 60).

Totodată ca membrii să poată beneficia de toate drepturile și favorurile e necesar să fie promovați solemn, cu medalie și diplome, membrii ordinari activi ai Reuniunii. Atari medalii cu inscripție românească și diplome se pot avea la Societatea „Sf. Ioan Gură de Aur“ a teologilor din Oradea.

E bine dacă fiecare Reuniune își are steagul ei propriu (alb) care să reprezinte pe o parte patroana principală, iar pe cealaltă patroana a doua a Reuniunii.

Peste tot On. președinți sunt rugați a pune organizarea și activitatea Reuniunilor Mariane în

conformitate cu dispozițiile statutelor Mariane cuprinse în numitele Acte și Decrete sinodale.

Directoratul nu poate îndemna de-ojuns pe Ven. confrăți preoști, cari n'au încă Reuniune Mariană în parohia lor, să înființeze și s'o conducă conform spiritului și literii Statutelor aprobate de Inaltul Ierarh diecezan.

Cu lămuriri de tot felul le stă la dispoziție Directoratul oricând, la care să se adreseze prin Preav. Ordinariat diecezan.

Oradea, la 10 Februarie 1930.

Dr GRIGORIE POP
director central.

Dr AL. L. TĂUTĂ
secretar general.

AVIZ

Diplome și medalii Mariane se capătă la Societatea „Sf. Ioan Gură de Aur“ din Oradea, 10
Lei bucată. Porto franc. Peste
50 bucăți 10 %
rabat.

Cultul euharistic în biserica noastră¹

Veacuri dearândul mulțime de popoare și atâtea spirite mare din vechiul și Noul Testament au mărturisit, că mântuire nu se află decât în Domnul nostru Isus Cristos. Despre acest adevăr grăiesc profețiile din Legea veche și tot aceasta o mărturisește de 2000 ani și va mărturisi-o până la capătul veacului biserica. Isus Cristos este și va rămânea centrul și izvorul lumii întregi, căci El a zis „fără de mine nu puteți face nimica” (Ioan 15.5), tot acest Cristos e Răscumpărătorul nostru, Părintele nostru milostiv și atotputernic, spre care ni se îndreaptă ochii și pașii noștri cu încredere și bucurie. El a voit să rămână cu noi până la sfârșitul veacurilor într'un chip miraculos în Sf. Euharistie, ca să ne ajute, să ne hrănească cu trupul și sângele său preascump.

Cine ar putea spune mângăierile dulci, cari se așează în inimile acelora, cari stau de vorbă cu acest Dumnezeu ascuns sub forma pâinii și a vinului: cine ar fi în stare să enumere ajutoarele bogate și variate, cari se împart tuturor acelora, cari țin bună socoteală cu Isus și cari se apropie de mai multeori de masa lui bogată? De aci se pot explica nizuințele preoților și a le mirenilor de a face cât mai intimă, cât mai vie și mai conștientă legătura între Cristos și fiii lui.²⁾

Cultul euharistic în Biserica apuseană.

Biserica apuseană de mult și-a recunoscut în Sf. Euharistie pe mirele ei dumnezeesc și inima ei arde în focul iubirii învăpăiate față de Cristos Euharisticul și inaintea Lui se proșterne azi nu numai în liniștea sanctoarelor din biserică, ci și afară în lumea așurzi-toare a frământărilor omenești, unde oamenii și-au uitat de Dumnezeu și aleargă după lucruri deșerte, unde atât de tare se simte lipsa acestui izvor de întărire sufletească și de mângăiere în năcazurile vieții acesteia. Și ca efect al acestui cult euharistic, în apus vedem o viață religioasă mai pronunțată cu mărturisiri și cuminecări mai dese, ba chiar zilnice, bisericile sunt pline și credincioșii lor sunt creștini practicanți etc.³⁾ Mai ales impunătoarele congrese euharistice cari adună sute de mii de credincioși, și sunt adevărate triumfuri al Euharisticului Cristos.

Cultul euharistic în biserica răsăriteană.

Deci oarecum e naturală întrebarea: cum stăm noi în biserica noastră Orientală? Deși acelaș Cristos

¹⁾ Conferință ținută la 14 Noembrie 1929 în Mottinul mic la adunarea preoților din districtul prot. al Careilor.

²⁾ Senior: „Societatea mirenilor pentru adorarea euch. Hr.” (Cultura creștină an. VI Nr. 6).

³⁾ Alex Pop: „Congresul euharistic din Viena” (Cultura creștină an. II. Nr. 12).

e cu noi în sf. Euharistie, durere și azi putem zice cu sf. Ioan Bot. „în mijlocul nostru stă, pe carele voi nu-l cunoașteți”. (Ioan 1,26), căci El rămâne uitat și nebagat în seamă pe tronul Său euharistic, ba și mai dureros e faptul, că trebuie să sufere nepăsare, multe alte neajunsuri și din partea acelora, cari ar trebui să-i iubească mai mult, din partea preoților. Ne plângem și ne tânguim pentru vremurile grele și răutatea oamenilor, dar nici un pas nu facem ca să apropiem pe credincioșii noștri de Euharisticul, Cristos carele este izvorul nesecat al darurilor. Azi când se dă o luptă decizivă pentru sufletele oamenilor, din partea diferitelor secte, cari pe buze cu cuvintele lui Cristos cutreeră satele noastre și clatină în credință și pe cei buni, trebuie să ne întoarcem privirea către Cristos și prin introducerea unui cult euharistic să-l arătăm poporului nostru pe Acela, carele singur poate să ne ajute, ca astfel fiecare credincios să știe „Cu noi este Dumnezeu...” Dar se ivește întrebarea: tot așa indiferentă și nepăsătoare a fost biserica Orientală față de Cristos Euharisticul și în veacurile trecute ca și acuma? Se desvăluim trecutul bisericii noastre și să vedem cultul sf. Euharistii în biserica noastră Orientală.

Biserica dela începutul existenței sale totdeauna a crezut în prezența reală și substanțială alui Isus Cristos în sf. Euharistie; de aceea de o parte a dat o cinste deosebită Euharisticului Isus, mai ales în sf. Liturghie, prin care cinste și-a manifestat această credință, și în biserici totdeauna s'a păstrat sf. Euharistie, fie pentru cei bolnavi, fie ca centrul cultului divin public; iar de altă parte în cinstea Euharisticului Cristos după zisa Psalmistului „de șapte ori în zi te-am lăudat...” a rânduit mai multe slujbe, cari toate se încep cu rugăciunea: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Impăratul nostru Dumnezeu. Veniți să ne închinăm și să cădem la Cristos. Impăratul nostru Dumnezeu. Veniți să ne închinăm și să cădem la însuș Cristos Impăratul și Dumnezeuul nostru”. De unde urmează, că cultul sf. Euharistii este o instituție veche a bisericii, chiar de la începutul creștinătății; și în privința aceasta între Orient și Apus niciodată n'a existat vre-o deosebire esențială.

SS. Părinți și cultul euharistic în bis. răsăriteană

Inainte de toate să vedem acum căleva marturisiri de ale sf. Părinți, ca astfel să cunoaștem credința orientalilor în prezența reală și cultul obligator al sf. Euharistii. E cunoscută descrierea sf. Iustin martirul despre sf. Euharistie. În Apologia (65—67) și Dialogul cu Triphone Jud. vorbește despre consecrare și despre rugăciunea mai marelui adunării și zice „se pare, că

e pâne și vin vulgar, dar s'a prefăcut în carnea Cuvântului lu Dumnezeu, Isus Cristos, Mântuitorul nostru, care ne dă carnea și sângele pentru mântuirea noastră". În alt loc spune, că nu e premis, să se apropie decât cel ce crede, cel ce e botezat și cel ce n'are păcat" etc. . . . Aceste cuvinte atât de limpezi, câștigă o valoare deosebită socolind, că sf. Iustin a scris acestea cuvinte între anii 155—156. d. Cr., deci abia la 50 ani după moartea sf. apostol și evangelist Ioan. Acelas lucru, dar cu alte cuvinte, îl spune și sf. Ireneu. — Origene ne vorbește despre trupul sfânt prefăcut prin rugăciune și care sfințește pe ceice îl folosesc bine și-l iau cu precauțiune, venerațiune și curățenia internă. Tot așa ne vorbesc despre sf. Euharistie și scriitorii greci din veacul III. (Didache 12 apost. Constit. apostolilor, Dionisiu, Autorul scrisorii: contra Basilidem). După conciliul din Nicea părerile orientalilor sunt mai precize și mai multe. — Sf. Atanasiu, marele apărător al drepte credințe (litterae festives) vorbește pe larg despre prezența reală și cultul obligator al sf. Euharistiei (v. Ad nuper baptizatos). Tot astfel vorbește Didym cel orb (De Trinitate). Sf. Vasile Marele în ep. 113. spune, că e bine și folositor, a se cumineca în fiecare zi, căci aceasta e participarea mai bogată în viață. — În Cesarea — spune tot el — se cuminecă de 4-ori la săptămână: Duminecă, Miercuri, Vineri și Sâmbătă și în toate sărbătorile sfinților. Sf. Grigorie Naziansenul îndeamnă pe credincioși la cuminecarea cât mai deasă (Oratio 45, 13.); iar sf. Grigorie Nissenul spune, că e antidot sigur contra otravei păcatelor de moarte (Oratio catehet. 37.) Sf. Cyrill Alexandrinul în catehezele și comentariile sale dă aceleași îndemnuri și învățături. — Afrate (persian) și sf. Efrem Syrul au aceeaș convingere, ceea ce arată, că aceasta era credința generală în Biserica Răsăritului. — În special e de remarcat sf. Ioan Chrisostom numit de către Popa Leon XIII. „Doctor eucharisticus“, a cărui convingeri pot fi constatate din rugăciunea în Joia mare (Euhologiu), alte rugăciuni la cominecare, omilii, cuvântări, scrieri (în special despre preoție). Frumose scrie despre aceasta taină sfântă și minunată și sf. Anastasie de Sina. Mai târziu sf. Ioan Damascenul espune cu grije învățătura bisericii orientale despre sf. Euharistie în cartea „De fide ortodoxa“, (IV.) care conține o espunere limpede și frumoasă a învățăturii catolice, și ne mai spune, că sf. Euharistie e nervul bisericii și rezumatul vieții harice (grație) a bisericii. Din toate aceste mărturii dinainte de desbinarea bisericilor urmează, că biserica Orientală totdeauna a crezut în prezența reală și substanțială alui Cristos în sf. Euharistie. — Iar acum, dacă la aceste mai adaug și pe misticii orientali atât dinainte, cât și după desbinare, cari cu toții simțeau lipsa unui cult intensiv al sf. Euharistiei, cine ar putea nega, că biserica Orientală totdeauna a crezut, că Euharisticul Cristos e

centrul vieții religioase și al cultului divin public, căruia toți suntem datori a-i da un cult special.

Cultul euharistic în Liturgiile orientale.

Să vedem mai departe, care este credința, pe care o mărturisește biserica Orientală în Liturgia sa și ce cult a dat Euharisticului Cristos? Țin să accentuez, că sf. Liturghie este centrul cultului divin creștinesc, și ideile exprimate în ea au însemnătate mai mare, decât celea din alte locuri. Nemijlocit înainte de frângerea agnețului zice în sf. Liturghie: „Apoi se închină preotul și asemenea și diaconul, în locul, unde stă și zic în taină de trei ori; Dumnezeu, curățește mă pe mine păcătosul și te îndură spre mine.“ La fel se roagă cu cucerire și întreg poporul. Iar diaconul, când vede pe preot ținând mâinile și atingându-se de sfânta pâne, ca să facă sfânta înălțare zice cu glas înalt: „Să luăm aminte.“ Preotul „Sfintele sfinților“. Corul: „Unul sfânt, unul Domn Isus Cristos întru mărirea lui Dumnezeu Tatălui Amin“. — Iar în rugăciunea, pe care o zice preotul, diaconul și poporul, înainte de cuminecare citim: „Cred și aceea că, acesta este însuși preacurat Trupul tău și însuși preascump Sângele tău.“ Iar mai târziu preotul se roagă așa: „Doamne Dumnezeu meu, nu te îngreșoșa nici de mine păcătosul, ci ca un bun și iubitor de oameni te îndură a mă face părtaș preasfântului tău trup și sânge“. Aceste mărturisiri și altele asemenea ale sf. Liturghii: după Ioan Chrisostom și Vasile cel Mare, dovedesc, că Răsăritenii cred tot așa de tare în prezența reală a Dzeu-omului în sf. Eucharistie, ca și credincioșii bisericii Apusene.

Că biserica Orientală a crezut totdeauna în prezența reală alui Cristos în sf. Euharistie, pe care a cinstit-o în mod special. — ne arată obiceiul acela, că — după sf. German — chivotul din timpurile cele mai vechi era obiectul unei cinste deosebite și adorații.

Tot credința bisericii Orientale în prezența reală alui Cristos ne arată și faptul, că în cele mai multe biserici deasupra altarelor au zidit baldahin, care închipuia scaunul de judecată alui Cristos, carele este împăratul împăraților și Domnul domnilor și pe care binecuvântându-l preotul în sf. Liturghie zice: „Bine ești cuvântat pre scaunul mării împărăției tale, cela ce șezi pe Herovimi, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor Amin.“ Tot pentru a da o cinste deosebită Euharisticului Cristos, carele e de față în sf. Euharistie, împăratul Iustin a împodobit foarte frumos biserica sf. Sofia din Constantinopol.

Iar dacă la toate aceste mai luăm în considerare acțiunile, binecuvântările cu sf. Euharistie și cântările, ce premerg și urmează după cuminecarea credincioșilor în ss. Liturghii ale sf. Ioan Chrisostom și sf. Vasile cel Mare: „Cu frica lui Dumnezeu“, „Bine e

cuvântat," „Mântuiește Doamne poporul tău," „Văzut-am lumina," „Totdeauna acum și pururea," „Să se umple gurile noastre", — cari lipsesc cu totul din Liturgia Apusenilor... — și în cari se vede apriat credința vie și cultul sf. Euharistii în biserica noastră Orientală: cu tot dreptul pot zice și eu cu Dr. V. Szmigelski (conf. „Euharistia în istoria unirei bisericilor"¹⁾), că aceasta Liturgie este o mărturisire vie de credință atât de sublimă, încât cu drept cuvânt s'ar putea numi o apoteoză a Euharistiei." Biserica Orientală în timpul prigonirilor și mai târziu în luptele grele purtate cu mulțimea de eretici ținea vie credința în sfânta Euharistie, căci creștinii se cuminecau zilnic, puteau păstra sfânta Euharistie și în casele lor particulare, ba ce e și mai mult, le era permis și laicilor ca să-o ducă de a unul la altul, cum cetim și în viața sf. Tarzișiu; biserica Orientală, care în toate veacurile a mărturisit, prezența reală și substanțială alui Cristos în sfânta Euharistie și a dat Euharisticului Cristos o cinste deosebită mai ales la sfânta Liturgie; biserica Orientală, care are așa măreață tradiție euharistică precum am văzut mai sus, aceasta biserică Orientală — durere — după ruperea ei dela Roma a încremenit formele rituale, în cari azi — ce e drept — mai putem afla uneori reverința rituală către sfânta Euharistie, dar iubire nu.

Starea actuală a cultului euharistic în biserica răsăriteană.

Căci biserica noastră Orientală, care are atâtea Paraclise și Acaftiste în onoarea Preacuratei și a Sfinților, nici un tropar nu are în onoarea sf. Euharistii; cred că pot afirma cu tot dreptul, că în momentul când — după sf. Liturgie — preotul închide ușile împărătești, s'a terminat cu totul și cu cultul sf. Euharistii, iar majoritatea poporului nostru credincios, nici habar n'are despre Cristos Euharisticul, căci venind la biserică, se'nchină cu smerenie și face mătani la o icoană dela tetrapod, dar către Cristos ascuns sub forma pâinii și a vinului în sf. Euharistie nici un act de reverință nu face, parcă l'ar ignora total!

Așa am rămas și azi, în veacul XX la formalismul vechiu; fără a admite adorație (la început exista și în Orient), congrese euharistice și alte pielăși față de sf. Euharistie, încât fără exagerare pot afirma că azi despre cult special Euharistic, afară de sf. Liturgie, nici amintire nu se face.

Biserica ortodoxă (neunită) susține, că credincioșii numai de 4 ori se pot cumineca la an. Ba mai mult, preotul Gh. Maior în „Revista teologică" dela Sibiu nr. 9—10 din anul 1929 în articolul „Cum să spovedim" amintește despre unii preoți, cari, ca și

canon dela mărturisire, îndepărtează pe credincioși și pe 15 ani dela sf. împărtășanie, așa că nici în ceasul morții nu-l desleagă, dacă nu au trecut cei 15 ani!) Aceștia — e adevărat — sunt lipsiți nu numai de tactul pastoral, dar nici idee n'au despre rostul și efectele cuminecării.

În mănăstiri mari, ca de ex. sf. munte Atos, se face sf. Liturgie cu pompă și pregătiri, dar nici călugării, nici credincioșii nu sunt lăsați să se cuminece mai adeseori. Cartea „Panteleimon" de P. Christoff (ed „Bonne Presse" Paris) descrie în culori mișcătoare neplăcerile, ba chiar persecuțiile formale ce a avut de îndurat călugărul bulgar din Atos, Panteleimon, pentru dorința sa arzătoare de a se cumineca mai adeseori. — Cetind el sf. Evanghelie, era convins, că creștinul bun trebuie să se cuminece cât mai adeseori: insistând în aceasta dorință și convingere a sa, a fost alungat din mănăstire în mănăstire, dat pe mâna autorităților turcești, expulzat, închis în Adrianopol, până ce după multe suferințe a putut trece la catolicism, unde i-s'a împlinit dorința. Dar durere nici noi românii-uniți nu stăm mai bine

Sunt preoți, cari arareori sau niciodată nu predică despre sf. Euharistie. În unele locuri afară de cuminecarea de Paști, peste an nimeni nu se mărturisește și nu se cuminecă, și — ce e și mai dureros — poate nici la Paști nu se mărturisesc și nu se cuminecă decât cei mai în vârstă, fineretul nicicând. În foarte puține biserici ard candela înaintea sf. Euharistii ziua-noaptea; ba am văzut în unele locuri, că și luminele de pe altar se stâng la Priceasnă. Cu toate că noi preoții credem în prezența reală a lui Cristos în sf. Euharistie, pentru ce nu facem ceva, ca bisericile noastre să fie deschise și peste ziua? și cel puțin noi preoții să-l cercetăm și afară de sf. Liturgie? Cu toate că noi preoții credem în prezența reală a lui Cristos în sf. Euharistie, pentru ce trebuie să suferim Cristos chiar dela noi preoții atâtea nepăsare, indiferență și receală, denegând și semnele cele mai elementare de complezanță? Dacă noi preoții credem în prezența reală alui Cristos în sf. Euharistie, cum de intrăm cu indiferență sau povestind în biserică și pentru ce nu dăm nici o atenție sf. Euharistii, ci cel mult numai unei icoane depe tetrapod? Dacă noi preoții credem în prezența reală a lui Cristos în sf. Euharistie pentru ce ne prosternem pe o clipă înaintea lui Cristos Euharisticul, ori barem să ne facem o cruce cu toată evlavie inimii? Dacă noi preoții credem în prezența reală a lui Cristos în sf. Euharistie, pentru ce umblăm cu atâtea receală pe lângă masa sf. altar, întorcându-ne mai de multori spatele către chivot, povestind cu glas mare cu alții și râzând sau dacă aceasta nu o facem suferind ca, după terminarea sf. Liturghii, credincioșii și mai ales sfântul, crâșnicul să

¹⁾ „Cultura creștină" an. II, m 14.

¹⁾ Confer. „Vestitorul" anul V. 1929 nr. 21 pag. 3.

intindă povești resunătoare în biserică?¹⁾ Dacă noi preoții credem în prezență reală alui Cristos în sf. Euharistie, pentruce unii dintre noi nici după prefacere sau la cuminecare nu fac o închinăciune mai profundă înaintea lui Cristos Euharisticul scuzându-se, că „nu e prescis“... Dar nu mai continuu... reforma trebuie să înceapă dela noi înșine.

Biserica Apuseană în veacul al XVI., când reformatorii Luther, Calvin și alții au negat prezența reală alui Cristos în sf. Euharistie, a introdus sărbătoarea Sfântei Euharistii Joia verde, și a prescis cult special cu litanie, espunerea sf. Euharistii, procesiuni, congrese, cuminecări dese sau zilnice și în urma acestora azi împărați puternici și poporul de rând cu smerenie își pleacă genunchii, spre a se închina Impăratului Euharistic, recunoscând în El pe Mântuitorul sufletelor noastre. Mai de parte vedem că sf. Euharistie este ca un soare luminos, a cărui rază străbat toată activitatea publică și particulară a bisericii și a credincioșilor. Sf. Euharistie este un centru, a cărei însemnătate trăiește în conștiința publică și în jurul căreia se grupează toate celelalte acțiuni religioase; în urmă observăm o viață religioasă mai pronunțată, bisericile sunt pline, cuminecări dese și zilnice, credincioși practicanți etc.²⁾

Cu toate că biserica noastră Orientală nu a avut luptă cu reformatorii și ereticii, cari au negat prezența reală a lui Cristos în sf. Eucharistie, totuși vedem că unii — precum ne spune N. Nilles în opul său, *Kalendarium utriusque Ecclesiae orientalis et occidentalis* vol. II. p. 468 — că Syrii, chaldeii, melchitiții, maroniții, armenii, copții, rutenii din Galia italogrecii din Calabria, Sicilia și alții au introdus sărbătoarea sf. Euharistii, „Joia verde, și au prescis și un cult pentru Cristos Euharisticul. Numai noi românii uniți și rutenii am rămas fără cultul sf. Euharistii. De prezent avem să luptăm și noi cu protestanții noștri „pocăiți“, și chiar această luptă ar trebui să ne facă, să introducem și noi un cult special față de sf. Euharistie, negată de ei.

Ritul Oriental și cultul euharistic

Dar acuma se ivește întrebarea: oare ceice au introdus cultul sf. Eucharistii, n'au greșit ceva împotriva ritului nostru oriental? Din partea mea am convingere fermă, că nici decât n'au greșit, căci ritul nostru nu e dușmănos unui astfel de cult Euharistic; apoi de ritul nostru propriu zis se ține: celebrarea sf. Liturghii, recitarea oarelor canonice, administrarea sacramentelor și a sacramentalelor, toate celelalte se țin de servicii extraliturghice, cari s'au schimbat în cursul veacurilor.

Apusul a introdus cultul sf. Euharistii ca apărare împotriva reformatorilor, precum am văzut mai sus

¹⁾ Alex. Pop: „Cultul euharistic“ (Cultura creștină anul II, m, 5)

²⁾ Alex. Pop: „Cultul euharistic“ (Cultura creștină anul II, Nr. 5.)

și precum se vede și din hotărîrea conciliului Trident. sess. 13. can. 5. Noi românii uniți, cari deoparte în multe comune trăim împreună cu reformații, iar în toată țara sectele, dar mai ales — prin dispoziția legii cultelor — bapțiștii fac o propagandă întinsă împotriva noastră, cari secte toate neagă prezența reală alui Cristos în sf. Euharistie; iar de altă parte vedem, că credincioșii noștri — cum foarte bine spune. P. Augustin Pop în articolul „La respântie“ (Cuvântul adevărului nr. 3—1928) — atât intelectualii cât și poporul de rând a ajuns la o răspântie și s'au înstreinat dela practica vieții religioase, nu putem rămânea cu mâinile în sân și să vedem, că credincioșii noștrii merg la alte biserici, unde își găsesc hrana sufletească suficientă. — Deci trebuie să facem ceva, pentru al scoate pe Euharisticul Cristos din uitarea, în care este azi în bisericile noastre în urma neglijenței trecutului și prezentului, ca astfel resărind Soarele Euharistic, Cristos Dumnezeu să-și reverse harurile și binecuvântările sale peste biserica și sufletele noastre.

* * *

Cu durere trebuie să constatăm, că deși în multe direcții se sparge ghiața indiferentismului religios și observăm cu bucurie, că și în biserica noastră în multe părți începe să fie o viață religioasă mai pronunțată, ca cultul Preacuratei, sau mai nou apostolatul laicilor prin AGRU, dar ce privește cultul sf. Euharistii, abia acum începe a licări ici-colo razele nădejzii de mai bine și se fac încercări de apropiere mai conștientă, către întemnițatul Rob al sf. Euharistii.¹⁾ Unii, experimentează prin introducerea litaniei în biserica noastră ceea ce e în contradicere cu ritul nostru... iar alții, ca părinții Bazilitani dela Bicsad, au un cult special în onorarea sf. Euharistii, care l'am văzut și eu în vara acestui an și care corespunde cu totul spiritului ritului nostru, căci e făcut în formă de Paraclis... Durere însă: că binecuvântarea cu sf. Euharistie de o comdată e încuviințată de P. S. Episcopul Eparhiei Gherla numai pentru mănăstiri. Mai departe — după cum sunt informat — și conferința episcopilor noștri ținută în Blaj, la 30 August 1928 s'a ocupat de cultul sf. Euharistii. Toate aceste, ne arată, că avem lipsă de cultul sf. Euharistii și trebuie să părăsim odată principiul greșit bizantin, că nu putem să facem nimic, că e contrar ritului nostru sau ce vor zice frații noștri ortodoxi?

Curmarea acestor stări este datorința noastră a preoților. E timpul suprem deci ca să deschidem larg ușile altarului și să lăsăm, să se reserve lumina și căldura binefăcătoare a Euharisticului Cristos pe pământul însetat al sufletelor noastre, să ridicăm vălul de pe taina aceasta mare și să arătăm poporului prin pildă și cuvânt că „Cu noi este Dumnezeu“...

Pr. Ludovic Vida.

¹⁾ Al Pop: „Cultul euharistic“ (Cultura creștină un II 5.)

Atitudini.

Cetitorii acestei reviste își pot bine aminti, că în coloanele ei s'au făcut totdeauna discuțiuni principiare ori doctrinale bine gândite și bine intenționate și nici când în firul discuțiilor nu s'au depășit limitele acelei atitudini serioase, care trebuie să caracterizeze ținuta omului conștios de adevărul pur, pentru a căruia evidențiere dispune de un întreg arsenal de argumente filologice, metafizice și istorice. Și dacă odată ori de două ori s'a și strecurat în formă de poștă redacțională vre-o invectivă, aceea a avut un caracter de răfuială personală, care nu a putut atinge spiritul în care a fost condusă revista și în care ne creștem noi cetitorii.

Nu tot aceasta atitudine o au revistele bisericesti ortodoxe și în special „Legea Românească“, oficiosul eparhiei ortodoxe din Oradea.

Am înaintea mea numărul din 15 Ian. 1930.

După un editorial, în care dă seamă despre înființarea filialei societății ortodoxe a Femeilor Române și după o traducere bună din „Le Christianisme Social“, urmează trei articolașe pline de venin împotriva bisericii catolice în general și a celei unite în special. Este de mirat arsenalul de invective, de care dispune această revistă. Spiritualități nereușite, glume de prost gust și necuviințe grosolane la adresa Bisericii catolice și a sf. Părinte dela Roma se perindează cu energice afirmări necontrolabile istoricește despre ortodoxia mântuitoare de neam și susținătoare de stat, cu strașnice amenințări la adresa „catolicilor celor cu două fețe, neuniți și uniți acești distrugători ai dragostei și armoniei frățești“, pe cari promite că-i va reduce în toate locurile la proporția numerică ce o au față

de ortodocși, așa cum s'a cerut aceasta la congresu din București.

De ce atâta solitudine pentru uniți? Ori frații dela „Legea Românească“ cred că noi uniți suntem copiii nimănu, orbecând fără conducători și de acea îndreaptă spre noi lumina „orbitoare“ (înțelege cum vrei) a răsăritului?

Să ne lase în pace! Conștiința noastră religioasă și națională au baze atât de sigure, atât de solide, încât ele nu se pot clătina de tot arsenalul argumentelor așa zise științifice ale celor dela „Legea Românească“, necum de necuviințele ce le debitează la adresa bisericii noastre.

În loc să pândească printre ori peste uluci la vecini, ar face mai bine dacă ar privi peste ogorul ortodoxiei (bihorene) și prea cred, că ar afla atât de lucru, încât ar uita de noi pentru o prea lungă vreme. Și dacă ar examina cu ochi împiziți de preocupări, ar afla că d. ex. pocăitismul, împotriva căruia se plânge, a venit la noi sub pulpana ortodoxiei „mântuitoare de neam“, fluturată pe la toate congresele protestante, căci doar este un făt al protestantismului atât de îndrăgit. Ca să scape de el, ar trebui mai întâi să rupă legăturile cu biserica protestantă și să caute a se orienta spre cea catolică, în care ar afla un tovarăș firesc și desinteresat. Ar trebui apoi să examineze, de ce indiferentismul și ignoranța religioasă nu se mai împrăștie nici azi cu toată lumina orbitoare (vezi mai sus) din răsărit. Ori poate chiar lumina va fi de vină. Mai știi?! La tot cazul cei dela „Legea Românească“ să mediteze asupra cuvintelor din Sf. Scriptură „Iar dacă lumina care este în tine este în tunec, dar întunecul cum va fi?“ A. Maghiar

Advențiștii și Duminica.

Încă înainte de vre-o 30 de ani părea a fi ceva neauzit, ca poporul nostru creștinesc să se lase de sfânta Duminecă, precum nu s'ar fi lăsat de sfânta cruce nici odată.

Dar, ce vedem acuma? Cu adâncă durere în suflet vedem, că unii români creștini într'adevăr se lasă de Duminică și în Sâmbăta împreună cu Evreii! De unde și vine această schimbare întristătoare? Cine a dus pe acei sârmani Români rățăciți, să țină Sâmbăta fără preot, fără sfânta liturghie, fără vecernie fără acatistul Maicei Preacurate — dar în schimb să muncească Duminica când clopotele chiamă pe Românii drept credincioși la sfânta biserică? Cine este vinovat, că acuma în România întregită, unde ne trebuie cea mai mare unire, cea mai strânsă concentrare a tuturor puterilor noastre spre binele obșteșc, că acuma în poporul român se ivește o îndurerată despărțire în privința sf. Duminici creștinesci? Vina este a Advențiștilor! Dar n'au dreptate.

Mărturia Tradițiunii despre ținerea Duminicii.

Știm din istoria universală, că strămoșii noștri au intrat în Dacia veche, România de azi, sub puternicul împărat Traian, începând de la anul 106. Foarte Frumos a zis repausatul nostru mitropolit Alexandru Sterca Șuluț în epistola sa pastorală îndreptată tuturor Românilor, că crucea creștinescă au adus-o în Dacia vulturii legiunilor romane în ciocurile lor. Aceste cuvinte așa de măgulitoare pentru noi însemnează, că între soldații și coloniștii romani aduși de Traian și de urmașii lui, au fost de sigur și creștini. Tocmai răvășițele clădirilor romane scoase de sub pământ prin săpături d. p. la Turda sau la Grădiște, vechea Sarmisegetuza, fosta capitală a Dacilor, sau la Cluj arată semne cu totul sigure că între strămoșii noștri intrați în țara noastră de la 106 până la 271 au fost creștini ca și noi.

Care zi a săptămânii au cinstit-o acești creștini, acești părinți ai noștri? Pe la 150 după Cristos trecu la Roma la legea creștinească un filosof foarte învățat, adică sf. Iustin, care și-a dat chiar viața sa pentru credința întru Cristos, văzând, cum că păgânii erau strașnic legea creștinească, și'o prigoneau omorând pe creștini ca pe niște făcători de rele. acest sfânt filosof a scris chiar două cărți tocmai pentru apărarea legii creștinești înaintea împăraților romani. Dar tocmai într'aceste cărți citim, că strămoșii noștri serbau Duminica ca ziua Domnului, iar nu Sâmbăta. De sigur creștinii știau ce făceau și pentruce făceau așa.

Să punem acuma fraților noștri rătăciți această întrebare, cui să credem mai bine în toate afacerile vieții creștinești; — să credem adventiștilor venetici cu niște învățături neuzite mai înainte, ci născocite în America înainte de vre-o 90 de ani? Să nu credem mai vârtos unui bărbat învățat și sfânt ca Iustin filosoful, care și'a vărsat chiar sângele său pentru Cristos și trăia la Roma, mama noastră unde cu puțin mai înainte predicaseră Apostolii Petru și Pavel și și dăduseră și ei viața lor pentru credință? Fiecare om cuminte trebuie să rămâie uimit de îndrăzneala Adventiștilor, cari de o dată s'au ivit înaintea lumii cu învățătura că creștinii trebuie să țină ca Evreii Sâmbăta. Tocmai sf. Apostol Pavel, care a învățat și a murit la Roma scrie în epistoala sa (II. Tessel 2 15): „Stați fraților și țineți învățăturile, cari le-ați învățat ori prin cuvântul ori prin cartea noastră.“ Va să zică creștinii trebuie să țină învățăturile Apostolilor, iar cari au fost aceste învățături a știut mai bine sf. Iustin mucenicul care trăia la Roma și și-a vărsat sângele pentru Cristos, de cât Adventiștii, cari vin la creștinii noștri spre a le lua dreapta lor credință catolică și banii lor.

Dar, oare numai sf. Iustin ne este martor, că creștinii, strămoșii noștri, au serbat Duminica și nu Sâmbăta evreească? Slavă Domnului, avem mai mulți martori și pe niște martori foarte domni și sfinți. Sfântul Igație mucenicul a murit la Roma sfâșiat de feare sălbatică în anul 109 tocmai sub *împăratul Traian*, care a adus pe cei dintâi Romani în patria noastră românească. Înainte de a veni la Roma el a fost episcop la Antiohia. Într'acest oraș după cuvintele sf. Scripturi, ucenicii lui Isus s'au numit mai întâiu *creștini*. (Fapt. Apost. 1. 26) Fără îndoială acest bărbat sfânt va fi știut foarte bine, care a fost învățătura și obiceiul creștinilor. Dar — iată în scrisoarea sa către creștinii din orașul Magnezia zice și el, că creștinii țin Duminica —, iar nu Sâmbăta evreească.

Oare nu li rușine Adventiștilor, să se înalțe mai pre sus de acest sfânt episcop, ucenicul Apostolilor care trăia și cârmuia pe creștinii din Antiohia, unde iarăși lucraseră Apostolii Pavel și Petru? Erau între cei dintâiu creștini unii, cari credeau, că creștinii tre-

buie să fie obiceiurile Evreilor. Dar apostolii și preoții și frații din Ierusalim scriau o scrisoare deosebită tocmai fraților celor din păgâni, adică păgânilor bolezăși, cari erau în Antiohia și în Siria și în Cilicia. Și ce porunceau Apostolii într'această scrisoare? „Să vă înfrânați de cele jertfite idolilor și de sânge și de sugrumat și de curvie și de cari păzindu-vă bine veți face. (Fapte. 15. 29).

Nu citim aici nici un cuvânt despre păzirea Sâmbetei evreești, din potrivă Apostolii scriu păgânilor bolezăși lămurit (Fapte. 15. 28). „Plăcuta sfântului Duh și nouă ca mai mult nici o greutate să nu punem peste voi, fără numai acestea“, adică cele numite mai sus. De-ar fi vrut Apostolii, ca creștinii veniți din păgânime să fie și ei Sâmbăta ca evreii, o-ar fi scris lămurit, dar nu citim nici un cuvânt despre păzirea Sâmbetei, de aceea și Sf. Igație ucenicul Apostolilor ne este martor, că creștinii lui păziau ca și noi sf. Duminică creștinească, iar nu Sâmbăta evreească.

Scrisoarea sfântului Varnava, scrisă pe la 96 sau 98 după Cristos ne arată asemenea, că creștinii urmând învățătura Apostolilor serbau Duminica ca ziua Domnului. Ba chiar din anul 70 după Cristos avem o carte creștinească, numită într'un chip deosebit: *Învățătura sfinților Apostoli*, grecește *Didache*. Aici iarăși găsim porunca potrivită cu arătările Sf. Iustin, Sf. Igație și ale Sf. Varnava, de a serba Duminica.

Numărul acelor 4 venerabile documente, cari ne arată lămurit tradițiunea creștinească în favoarea Duminiceii nu este tocmai așa de mare și nici măcar nu putea să fie așa de mare, dacă ne gândim, cu câte greutatea aveau de luptat scrierile creștinești în cele dintâi trei veacuri. Dar cu atât mai mare este autoritatea acelor 4 cărți, cari de sigur mai mult decât Adventiștii au legătură cu sf. Apostoli și ne arată tradiția vie lăsată nouă dela dâșii și păzită până'n zilele noastre. Iară o așa tradiție este pentru noi un izvor de credință creștinească. Am arătat altă dată, că nu toate învățăturile credinții se găsesc în sf. Scriptură, ci că alătura cu sf. Scriptură ne învață și tradiția ce trebuie să credem, tocmai precum ne-a zis mai sus sf. Pavel, adică, că trebuie să ținem învățăturile primite dela sf. Apostoli ori prin cuvântul ori prin cartea lor. (II. Tesal. 2. 15).

S. Scriptură și prăznuirea Duminicii.

Dar să ascultăm și sfânta Scriptură, ce ne spune ea despre Adventiștii cu Sâmbăta lor.

În scrisoarea sa către Coloseni (II. 16) Sf. Pavel scrie creștinilor: „Nimeni pe voi să nu vă judece pentru mâncare sau pentru băutura sau pentru sărbătoare sau pentru lunile nouă sau pentru Sâmbete, cari sunt umbra celor viitoare, iară trupul e al lui Cristos“.

Aceste cuvinte ale sf. Pavel au tocmai acelaș

înfeles ca cuvintele sf. Apostoli în scrisoarea lor către creștinii din Antiohia, citată mai sus. Precum sf. Apostoli în aceea scrisoare sculiau pe creștini de păzirea legii lui Moise și nu pomeneau cu nici un cuvânt Sâmbăta, așa sf. Pavel învață pe creștini, că nimeni n'are dreptul să-i necăjească cu serbătorile și obiceiurile legii vechi; nimeni n'are dreptul să ceară, ca creștinii cu mâncările și băuturile lor să fie legați de Evrei; nimeni să nu ceară, ca creștinii să păzească zilele lunii noi sau Sâmbăta, căci toate acestea sunt ca niște umbre celor viitoare, adică ca niște umbre ale legii creștinești, iar creștinii să nu se fiină de umbră, ci de Cristos însuși, de vecinicul adevăr.

Trebue să ne mirăm, că Adventiștii vorbesc în gura mare despre Sf. Scriptură și uită, că tocmai sf. Scriptură numește Sâmbăta Adventiștilor *umbră*.

Tocmai pentru aceasta să fim cât mai departe de umbră, de Sâmbăta Adventiștilor, și cu atât mai mult să păzim noi sf. Duminică ca sf. Iustin, ca sf. Ignafie, ca sf. Varnava, tovarășul sf. Pavel Apostolul, tocmai așa precum ne poruncește Invățătura Apostolilor.

Altmintrelea vedem din sf. Scriptură, că creștinii începând de pe timpurile Apostolilor au păzit Duminică. Duminică înviase Mântuitorul, Duminică sf. Duh se pogorise asupra Apostolilor, Duminică legea veche, umbra legii celei noi, s'a sfârșit, Duminică a început legea nouă.

De aceea citim, că îndată după învierea Domnului sf. Apostoli erau adunați „în ziua cea dintâie a săptămânii”, (Iv. XX. 19) iar într'această Duminică creștinească li s'a arătat îndată Mântuitorul înviat, dându-le totodată puterea de a ierta păcatele omenești.

Cum să nu ne fie o astfel de zi sfântă! Cristos a înviat într'ansa și a întemeiat taina învierii sufleteșii a bietului păcătos prin sfânta spovădanie.

De aceea citim și în faptele Apostolilor (XX. 7) că în cea dintâie zi a săptămânii ucenicii s'au adunat să frângă pâine, adică să primească sf. cuminecătură. Sf. Ioan gură de aur, care de sigur cunoștea mai bine învățătura creștinească, decât Adventiștii lui Miller din America, zice tocmai despre acest loc al sf. Scripturi, că și atunci creștinii nu mai păziau Sâmbăta, ci Duminică, numindu-o ziua Domnului. Asemenea și sf. Pavel în scrisoarea sa întâie către Corinteni (I. Cor. XVI. 1) îndeamnă pe creștini ca ei tocmai în ziua cea dintâie a săptămânii să pună la o parte milosteniile lor. De ar fi păzit creștinii Sâmbăta, ar fi trebuit să pună la o parte milostenia mai bine în aceea zi, când nu lucrau, ci numai se gândiau la cele sufletești. Dar, iată, nu era așa. Sf. Pavel vorbește despre serbarea Duminicii ca despre un lucru, care se înțelege de sine și este cunoscut tuturor creștinilor.

De aceea și sf. Ioan mărturisește în tainicul său Apocalips, că el a fost răpit cu mintea într'o zi de Duminică.

Mântuitorul nostru se numește pe sine însuși de trei ori Domnul Sâmbetei (Matei XII. 8. Marc. II. 28, Luc. VI. 5), și fiind domnul Sâmbetei Isus a dat Apostolilor săi puterea și porunca să serbeze ziua Domnului în ziua învierii lui, precum am văzut că creștinii au făcut dela începutul legii noastre.

De citim în faptele Apostolilor, că d. p. sf. Pavel a intrat Sâmbăta în sinagoga Evreilor spre a predica acolo, (d. p. Fapt. XIII. 14. XVII. 10) înțelegem foarte bine, că sf. Pavel se folosia de sinagoga Evreilor într'aceea zi, în care ei se adunau în sinagoga lor să le predice, dar toate cele arătate mai sus ne zic, că sinagoga cu Sâmbăta sa era umbra legii celei noi.

P. Felix Wiercinski S. I.

Necesitatea și unitatea religiunii*

Domnilor Studenți,

Nu vă pot spune bucuria, de care-mi tresare inima, când vă văd ștrînși într'un mănușchi la umbra Crucii!

Uraganul războiului, răscolind în învolburarea sa atâtea patimi, a așternut și asupra țării noastre atâtea putregaiu moral și intelectual. Negustorii mari și mici de idei și de o, înie publică au umplut arena. Rotativele își varsă otrava lor cotidiană în mii și mii de exemplare. Intelectualii, sriitorii noștri își afișează în toate vitrinele librăriilor ereziile lor privitoare la concepția asupra lumii, asupra omului, asupra lui Dunezeu și asupra raporturilor omului cu Dzeu. Un panteizm searbăd și desovlăguitor de minți și de conștiinți se întinde preste toate produsele literare, un materializm gros își culcă plumbul preste gândirea contemporană. Și ca o consecință fatală au slăbit cu d-săvârșire resorturile morale și s'au produs crepături periculoase în edificiul social al neamului întregit.

Înțelegeți, că aici nu mai poate ajuta nici o formulă omenească, oricâte teorii sociale și morale ar născoci liber

panzorii. Religiunea trebue să-și introducă în ultima instanță formulele salvatoare.

Dvoastre ați priceput instinctiv acest adevăr și v'ați transformat în oameni de acțiune. Și tinerețea dvoastre ne garantează triumful final. Tinerețea pricepe mai bine farmecul și puterea de primenire a religiunii, decât oboseala anilor și descuijarea decepțiunilor, și generozitatea tinereței vă unge întru leviți ai sacrificiului, pe care-l cere izbânda. Lăsați deci ca valul tinereții dvoastre să năvălească peste marasmul ce-și fățește amorțeala preste spiritul public, să-l fecondeze, să scuture sufletele din letargie!

Domnilor studenți! Dacă am prins bine rostul Asociației, dvoastre voiți să inaugurați o perioadă de redeșteptare a conștiinței religioase a intelectualismului și vreți să aduceți viață, sănătate și nervi în societatea credincioșilor noștri intelectuali. Vreți să elaborați încă de pe băncile școalei *religiunea conștiinței* a generației de mâne.

Ei bine, vă avertizez, că trebue să duceți o luptă de fiecare zi pentru a nu pierde concepțiunile adevărate ale religiunii catolice în vârmașagul vieții intelectuale. Cercul de cunoștințe a minții dvoastre se lărgește în fiecare zi și ca credința

* Conferința ținută în 20 Ian. 1930 la asociația studenților români uniți dela Acad. de drept din Oradea.

dvoastre să poată ține pas cu acest progres, aveți nevoie, ca neconștient să verificați datele științei cu preceptele credinței și aceasta cu atât mai mult, că o vastă conspirație științifică, doctrinară s'a angajat la distrugerea sufletului dvoastre. Ce să-i faci, este soarta veacului nos'ru. ca toți scribii mai mult sau mai puțin semiți să gargarisească cu glasul lor gutural câte o nouă evanghelie, să vă călăuzească prin labirintul gândirii, trântindu-vă în conștiința surprinsă lozinci, ca: *autonomia omului față de Dzeu, suveranitatea demnității omenești, independența absolută a omului, indiferența în privința religiei*. La picioarele dvoastre urlă Babilonul și vrea să vă prindă sufletul în robia lui. Dvoastre trebuie să vă baicadați în camera mobilată luată în chirie, acolo să coboare cerul, acolo să vă cerceteze copilăria din bisericuța aceea cu turnul fuguiat; printre problemele studiului să vă zimbească mereu cerul, să vă răsună la urechi troparele bisericesti, cari v'au leșănat sufletul până acuma. Dacă veți ține la credința dvoastră. dacă veți practica religiea cu aceeași însuflețire și ingenuitate ca în copilărie, atunci vor cădea înfrânte toate ispitele Babilonului

Noi din a noastră parte vom nizu să vă dăm sprijinul, să vă ajutăm, ca să cunoașteți temeinic și în mod științific credința și religiea, la care țineți.

Vă mulțumesc, că m'ați onorat cu increderea de a deschide eu ciclul conferințelor apogetice și mă grăbesc a inaugura acest ciclu cu o teză, pe care o țin de fundamentală: *necesitatea și unitatea religiei*.

Notiunea religiei.

Înainte de toate să vedem, ce este *religiea*? Religiea, cum arată și cuvântul popular românesc, care o numește lege, este o datorie a omului față de Dzeu. Și datoria aceasta în ce consistă? Consistă în a-l cunoaște pe Dumnezeu și a-i da lui cinstea și ascultarea cuvenită. Așadar elementele, cari constituiesc religiea, sunt: unul *teoretic* și altul *practic*, adică a) cunoștința relațiilor și a datorințelor față de Dzeu și b) împlinirea acestor datorințe.

Față de această analiză a religiei teoriile moderniste, cari sunt la modă în țara noastră, acreditate de unele nume mari ca Tolstoi, Rabindranath Tagore, Maeterlink etc. spun, că religiea ar consista în *săvârșirea de fapte bune*; iar cu privire la elementul teoretic debitează cele mai stranie doctrine. Astfel adicții acestor teorii țin de compatibilitate cu religiea ideea unui Dzeu imanent, adică cuprins și scufundat în univers, ale cărui părți n'ar fi alta decât manifestațiuni ale acestei dzeiri imanente, cum înconștient cântă și în orașul nostru un poet. Tot asemenea țin de compatibilitate cu religiea și inexistența sufletului, ba chiar și scepticismul universal

Față de toate aceste năzbătii însă senzul comun ne spune, că religiea nu se poate concepe, decât ca o manifestare rațională a dependenței noastre față de o ființă supremă, care să mă tragă la răspundere pentru respectarea ori nerespectarea datorințelor mele față de dânsa. Dar, dacă manifestarea dependenței noastre față de ființa supremă trebuie să fie rațională, atunci la exercitarea ei trebuie să concurgă și mintea, și și voința, căci voința nu poate să-și dea sleși impuls fără ca mai înainte să fie luminată de minte. În urmăre, ca în mod rațional să-mi pot exercita religiea, mai întâiu trebuie să cunosc raporturile și datorințele mele către Dzeu și apoi să le împlinesc.

În concludiune, așadar, religiea se poate defini; *complexul cunoștințelor și al datorințelor, cari determină relațiile între Dzeu și om!*

Religiea se imparte în *naturală* și *supranaturală*. Religiea *naturală* e complexul adevărilor și al datorințelor religioase, cari nu depășesc lumina minții și puterea naturală a

voinții, așa că omul ar putea ajunge la cunoașterea lor și ar putea săvârși împlinirea lor și fără intervenția nemijlocită a lui Dzeu. Religiea *supranaturală* este, care se bazează pe revelațiune și datorii ei depășesc puterea omenească astfel, că trebuie un ajutor special al lui Dzeu, pe care firea nu-l poate reclama, dar Dzeu îl dă totdeauna, după cum spune Sf. Pavel: *omnia possum în eo qui me confortat*, și ajutorul acesta se chiamă *harul* lui Dzeu.

Necesitatea religiei.

După aceste lămuriri ne punem întrebarea: *e necesară religiea ori ba?* sau cu alte cuvinte există oare o dependență a omului de Dzeu și obligați suntem noi oare să o recunoaștem și să i-ne conformăm faptele?

Și aci se grabesc raționaliștii indiferențiști să răspundă cu mare aplomb: *nu*. Un *nu*, care trecând prin filiera setei de libertate pentru toate patimile cele mai josnice, a ambiției de a fi socotiți oameni luminați, se azvirle, din arcul coardelor vocale întinse până la plesnire, în opinia publică, care o strigă apoi înconștient pe toată gama stridentă a lipsei de inteligență, de reflecțiune și de critică. După preceptele acestei doctrine, elaborată cu atâta încordare *intelectuală* (?), așadar omul ar avea dreptul, ca independent de Dzeu și de orice lege să decidă el, cum îl taie capul, că ce e adevărat și ce e fals, ce e bine și ce e rău, ceea ce echivalează cu proclama ea autonomiei absolute a minții și a voinții, a independenței absolute a omului de Dzeu. Să supunem aceasta așa zisă doctrină unui examen cat de sumar al rațiunii, ca să-i putem vedea enclimatatea.

Dvoastre, dlor studenți, știți, că dintre toate titlurile, cari îndreptățesc domeniul asupra unui lucru, cel mai just și cel mai tare este faptul că ai produs tu acel lucru. Sculptorul prin faptul, că a produs o statuie, își câștigă drept de proprietate asupra ei, literatul tot asemenea își câștigă drept asupra opului său și dreptul acesta este atât de tare, încât oricine încearcă să violeze dreptul de proprietate artistică, literară, brevetul de invențiune, este supus sancțiunilor aspre ale tuturor codurilor civile. Și totuși sculptorul a dat statuei numai forma, el n'a produs strălucirea, fâria și celelalte calități ale marmurei.

Ei bine, tot ce este în om. nu numai forma lui externă, ci întreaga lui ființă, i-a dat-o Dzeu, a produs-o Dzeu prin creațiune și ca să i-o dea, Dzeu a întrebuițat toată atotputernicia sa, pentru că la creațiune nu ajunge o putere mărginită, ci se cere o putere nemărginită, fiindcă între *neantul*, din care și *ființa*, la care vine scos și ridicat lucrul este o distanță nemărginită și apropierea instantanee a polurilor extreme ale acestei distanțe nemărginite reclamă aplicarea unei puteri nemărginite. Așadar Dzeu și-a câștigat prin creațiune un domeniu nemărginit asupra noastră. Iar noi avem o obligațiune nemărginită de a-i fi supuși întru toate.

Dependența aceasta de Dzeu este așa de concrecută cu noi, este incorporată în însăși ființa noastră așa, că nici Dzeu sfântul nu o poate abrogă și nu ne poate dispensa dela ea. De aceea ea se extinde nu numai asupra actelor externe, ci și asupra actelor interne astfel, că trebuie să trăim această dependență cu toată ființa noastră, pentru că altfel profesarea ei numai cu gura și nu și cu inima și cu convingerea și sinceritatea noastră nu ar mai fi religie, ci simplă ipocrie.

Acest domeniu al lui Dzeu asupra noastră se dublează în fiecare moment prin *conservarea* noastră din partea lui Dzeu. Dzeu nu e ca un arhitect, care, după ce a zidit o casă, se poate duce, pentru că acea casă va stă și fără de el. Nu, căci pentru că creaturele să persevereze în ființa lor, e necesar, ca Dzeu să rămână fără nctare unit cu ele, ca să le susțină cu

brațul său dzeesc: altfel s'ar întoarce imediat în neant Uitați-vă la lampa aceea, atârnată de tavan și spânzurată în aer. Ea stă cine știe de câți ani așa spânzurată în aer. Dar dacă aș tăia sîrma, care o ține, ea îndată ar cădea și am rămâne în întuneric. Oare pentru ce? Pentrucă ea n'are în sine virtutea de a stă în aer și de aceea și după 100 de ani tot așa trebuie să fie ținută în aer de sîrmă, ca în primul moment, când a fixat-o la tavan electro-mehanicul. Așa suntem și noi: în noi nimica nu este, care să pretindă în mod esențial ca să existăm, nu e de loc de esența noastră să existăm. Și de aceea neavând în noi înșine virtutea de a exista, Dumnezeu trebuie să-și exercite puterea creatoare ca în primul moment, pentruca noi să ne continuăm existența.

Și acumă vă întreb, de ce s'a ostenit Dumnezeu, de ce-și încordă necontenit brațul atotputerniciei sale? Pentruca pe urmă să-l lase ca pe un asin sălbatic în voia sa, cum spune Sf. Iov?

Dzeu e însăș înțelepciunea nemărginită: a trebuit să-i dea deci existenței noastre o direcțiune, în care să umble și să-și desvoalte activitatea sa. A dat-o tuturor ființelor: stelelor le-a pus legi și le-a croit drumul în întinsul cerului; a dat-o animalelor prin instinct, a dat-o tuturor ființelor inferioare prin legile fizice, biologice, fiziologice săpate în tăbălele ființei lor ca un decalog natural și necesar. Numai de cununa creațiunii să nu se fi oare îngrijit? Omul singur să fi fost lăsat fără călăuză, pradă rătăcirilor minții și a valurilor neastâmpărate ale palimilor, cari îl aruncă cu o pulere vijelioasă în toate părțile zdruncinându-i sănătatea, răpindu-i seninătatea? Adeca numai pe om să-l fi exilat Dumnezeu din împărăția sa, ori împărăția lui să fie un haos anarhic fără legi, fără îndatoriri! Nu, ar fi o blasfemie a susține așa ceva. Dumnezeu i-a dat și omului o direcțiune, nu însă prin instinct împingându-l orbește în senzul ei, ci conducându-l așa cum reclamă ființa lui rațională, adică nu prin constrângere fizică, ci prin constrângeri morale. Așadară omul are, ce e drept libertatea fizică de a se sustrage dependenței de Dumnezeu, dar nu are libertatea morală, ci el e obligat să cunoască dependența aceasta și să lucreze liber în conformitate cu cunoștința aceasta. Cunoașterea dependenței de Dumnezeu și lucrarea liberă în conformitate cu ea însăș constituie religionea. Dreptaceea există o datorință intrinsecă, naturală și universală pentru omenire și pentru fiecare om în parte să profeseze religionea.

Indiferentismul absolut este deci o fel-nie nedeamnă împotriva Stăpânului atotputernic, care va ști să-și apere drepturile și să-și răzbune într'un chip formidabil încălcarea lor.

Una este religionea cea adevărată.

Dar dacă omul este dator să profeseze religionea și dacă în lume sunt multe religii, precum ne arată experiența, suntem oare liberi, ca dintre aceste religii să o profesăm pe aceea, care ne place, ori să luăm printr'un eclecticism și din una și din alta ceea ce ne place? La noi atât în cercurile intelectuale, cât și semidocte dela orașe mai ales e curentă fraza, că orice religie e bună și trebuie respectată, pentrucă toți ne închinăm aceluiaș Dumnezeu. Țin să-mi delimitiez teza la discutarea libertății sau a constrângerii *dogmatice*, fără a atinge libertatea *politică*. Și țin să amintesc, că este contrar naturii religiei, care este o manifestare *rațională* a dependenței de Ființa Supremă, constrângerea cuiva prin altă forță, decât aceea a convingerii, ca să îmbrățișeze o anumită religie.

Premiând aceste, să vedem ce este dară cu libertatea relativă față de religie?

Libertatea preste tot este facultatea de a alege între

două sau mai multe lucruri. Evident, că facultatea de a alege între religii nu poate să fie împiedecată prin vre-o pedecă externă fizică, dar întrebarea este, dacă este vre-o pedecă morală, vre-o obligațiune, care mă împede să aleg religionea, care-mi place, și mă silește să o îmbrățișez pe cea, pe care mi-o impune voința lui Dumnezeu. Act în diferentismul iară-și are formula sa: exempțiunea omului de sub orice lege în privința zlegerii între religii.

Adevărul însă condamnă propozițiunile, prin cari e condiciată această doctrină. Iată aceste propozițiuni: „Fiecare om e liber să îmbrățișeze și să mărturiească religionea, pe care condus de lumina naturală a minții, va socoti-o adevărată” (Syllaous prop. 15) și „oamenii pot afla calea mântuirii veșnice și ajunge la mântuirea de veci prin profesarea oricărei religii.”

Față de această eroare pun teza: *Una este adevărata religie, pe care este obligat oricare singuratic să o profeseze.*

Să ne reamintim definiția religiei. Religionea este o virtute, care făcându-l pe om să-și cunoască relațiunile sale către Dumnezeu și datorințele, cari emanează, îl îndeamnă la împlinirea lor.

Bazele religiei sunt așadară: a) Dumnezeu, care are dreptul și b) omul, care are datorința de a-i da lui Dumnezeu respectul convenit pentru dependența sa.

Dar Dumnezeu e *unul și dependența* tuturor oamenilor este aceeaș: într'o formă trebuie să-l cunoască toți pe Dumnezeu și la fel trebuie să fie datorințele tuturoră față de Dumnezeu.

Or, cunoștința este consonanța între lucrul înțeles și conceptul, pe care ni-l formăm despre el. Dacă între lucrul cum este în sine și conceptul ce-l avem despre el în mintea noastră este disonanță, atunci suntem în greșală. Dumnezeu însă e într'un fel și dreptaceea ideile ce ni le formăm despre El ori corespund cu realitatea și atunci cunoștințele noastre sunt adevărate, ori nu și atunci sunt false. Dar și unele și altele nu pot să fie adevărate. De o pildă religionea catolică învață, că Dumnezeu este unul în natură și întreit în persoane, religionea unitară spune că Dumnezeu este unul și în natură și și în persoană. Dumnezeu în realitate este *ori așa, ori așa*, dar este absurd, ca să fie și așa și și așa; ori există Sf. Treime, ori nu există, dar nu poate și să existe și să nu existe. Este deci elementar, că unitatea lui Dumnezeu impune cu inexorabilitatea metafizice unitatea religiei.

Acelaș lucru și din partea identității dependenței tuturor oamenilor de Dumnezeu. Natura omenească e una, Dumnezeu și-a câștigat prin crearea ei aceeaș suveranitate absolută asupra tuturor ființelor, cari împărtășesc aceeaș natură omenească. În urmăre toți oamenii au aceeași datorințe față de Dumnezeu. Dar fiindcă complexul cunoștințelor pe cari trebuie să le avem despre Dumnezeu și al datorințelor ce le avem față de El este religionea și acele trebuie să fie identice pentru toți oamenii, — prin urmăre mai multe religii nu pot fi și omenirea este obligată să aibă o singură religie.

Puterea argumentului crește, dacă luăm în considerare, că este un fapt istoric, mai bine întemeiat, decât orice alt eveniment, că Dumnezeu în cursul veacurilor a învățat direct omenirea, făcându-o să cunoască adevărurile privitoare la Sine și la datorințele omului, imprimând învățăturei sale pecetea autenticității, ca să facă neîndoielnic, că aceea vine dela Dânsul. Ei bine, a spune, că omul e liber să aleagă dintre multele religii ce se zic pe sine descoperite, este identic cu a-i aduce lui Dumnezeu insulta blasfemă, ori că Dânsul nu cunoste adevărurile și prin urmăre s'a putut înșelă, ori că acelaș lucru l'a învățat în diferite chipuri contradictorii și că în urmăre a voit să ne înșele. Pentrucă între religii ce se pretind revelate sunt con-

tradițiuni ireductibile, cari, dacă s'ar admite indiferența relativă a omului față de ele, s'ar repercuta asupra lui Dumnezeu însuși. În urmare, dacă cineva are cea mai mică bănuială, că eventual o alta religie deosebită de aceea, pe care o profesază, ar putea să fie adevărată, are datoria să cerceteze și dacă a aflat adevărătatea ei, trebuie să o îmbrățișeze, chiar și dacă s'a născut în altă religie.

Și cercetarea aceasta nu este grea. Religioniile neadevărate poartă toate ponosul originii lor oamenești. Și astfel nu poate să fie religia cea sdevărată, care apără cu preferință libertatea omului față de suveranitatea dzeiască. Și astfel principiul protestantic: pecca fortiter, sed crede fortius, condamnă dela început protestantismul. Tot asemenea Dzeu, care a suferit cel dintâu martiriul pentru religia cea adevărată, care în Juda a repudiat pe cei, cari urmăresc avantajii materiale trădând pe dascalul lor, în virtutea cuvintelor sale: *Indrăzniți, căci eu am biruit lumea și ale Sf. Pavel: toate le pot în cel ce mă întărește pe mine, condamnă religiunile, cari se ascund sub hlamida împărătească. Dzeu a descoperit modul, în care vrea să fie adorat, El însuși, a descoperit adevărurile, cari voiește să fie mărturisite des, re sine. El este stăpânul nostru absolut și ca atare are dreptul, să pretindă dela om, ca să-l cinstească așa cum *El vrea și nu cum noi voim.**

Dlor studenți în cele de până acuma m'am nizuț să apropiu grandilocventele teorii moderne de lumina rațiunii și cred, că am reușit să vă dau măcar o idee despre eclipsa, de care suferă inteligența contemporană.

Dvoastră sunteți în posesiunea religiei celei adevărate, cari a fost cercetată de cele mai mari genii, care formează patrimoniul neamurilor celor mai civilizate, care a fost pecetluită cu sângele aceluia, pe care ca pe o stincă nebiruită și-a întemeiat Dzeu Biserica sa și care în fine a fost stropită cu atâta sânge de martiri. Gustați deci, farmecul religiei, țineți la credința voastră, dacă vreți să faceți din tinerețea voastră un titlu de mândrie pentru pletele cărunte, care v'asteptă și dacă mai târziu vreți să puteți privi cu toată seninătatea înapoi asupra trecutului, iar înainte cu toată încrederea și nedejdea, și la urmă, dacă în fața groapelor deschise vreți să vă asigurați zimbetul cerului.

Dr GRIGORIE POP
canonic.

HÖNIG FRIDERIC

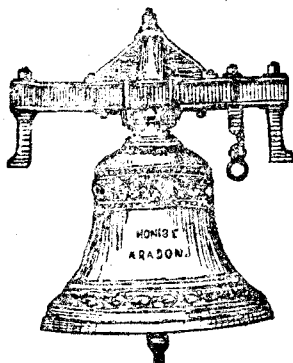
ARAD, STRADA BARIȚIU 10—21.

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote pe lângă garanția mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiată.

Rechizite și scaune de fer pentru clopote. Motoare electrice pentru clopote. — Condițiuni avantajoase de plată.

Fondată
la anul 1840.

CRONICI

Conferențe apologetice. Secția apologetică a Reuniunii Mariane din Oradea aranjează și anul acesta, în Duminicile postului mare o serie de conferențe apologetice având și un scurt program artistic cu concursul cel va da Corul Măestrului Hubic. Conferențele se vor ținea în sala Primăriei. Seria o va deschide la 2. Martie *Msgr. Dr. Grigorie Pop*, vorbind despre posibilitatea minunilor. Va urma apoi conferința *Il. Sale Dr. Iacob Radu* despre conflictul între biserica unită și neunită. S'au angajat încă cu câte o conferință următorii Domni: *Gh. Maior, prot., S. Gocan* inspector, *Aug. Cosma* inspector, *Dr. N. Flueraș* prof. de tel. *Dr. G. Stoian* spiritual *Sem. teol. și Dr. V. Gherman* medic.

Dela comitetul central al A. G. R. U. lui. În ziua de 18 Ian. 1930 s'a întrunit la Cluj comitetul central al AGRU-lui sub președinția *Dlui Dr. Valer Pop*. La această ședință au participat și delegații eparhiilor; din Blaj: *Dr. Florian*, canonic. Oradea: *Dr. N. Flueraș* prof. de teol.; Gherla: *Dr. V. Bojor*, canonic; Lugoj: *Dr. N. Brinzeu*, canonic.

S'au ținut două ședințe, una înainte și alta după masă. S'a discutat și s'a votat un proiect de regulament general pentru aplicarea statutelor. S'a hotărât începerea acțiunii de organizare a AGRU-lui pe dieceze. Pentru înlăturarea unei dificultăți de care s'ar izbi această organizare din partea reuniunilor religioase existente, s'a lăsat unei comisiuni restrânse ca să studieze modalitatea încadrării actualelor reuniuni în organizațiile AGRU-lui.

Pentru aranjarea mai expeditivă a chestiunilor s'a ales un comitet de direcție care să aibă atribuțiunile comitetului central în chestiunile mai urgente.

În locul *Păr, Dăianu* demisionat, și pentru un alt loc rămas necompletat, au fost cooptați cu aclamațiune domnii: *Dr. Al. Borza* și *I. Agărbiceanu*.

Dintre propunerile ce s'au făcut remarcăm propunerea ca să se aranjeze în primăvară sub conducerea AGRU-lui un mare pelerinaj la Roma. A plăcut foarte mult și propunerea făcută de către *DI. Dr. D. Kiss*, să se întreprindă o acțiune din partea AGRU-lui pentru a împiedeca aranjarea balurilor și a petrecerilor sgomotoase în preșeara zilelelor de Duminică și Sărbători, prin ce mulți, în ziua următoare sunt împiedecați dela ascultarea sf. Liturghii.

Peste tot s'a arătat un interes viu și însuflețire față de acțiunea pornită pentru strângerea rândurilor prin înfăptuirea AGRU-lui.

Distincție. Vrednicul profesor dela liceul de băieți „Samuil Vulcan“ din Beiuș *Dr. C. Pavel* a fost decorat din partea Președintelui Republicei franceze cu marele ordin: Légion d'honneur. Dl. *Dr. C. Pavel* este președintele Cercului franco-român. Remiterea ordinului s'a făcut cu mare fast în ziua de 25 Ianuarie venind pentru acest scop la Beiuș Exc. Sa *D-l De Sandfort*, consulul francez din Cluj. — Intru mult ani!

Inspectori școlari pentru învățământul confesional și particular: *D-l Simeon Gocan* pentru școalele secundare din județele Bihor, Arad, Timiș Torontal, Caraș Severin; *D-l Aug. Fritea*, pentru școalele primare din jud. Bihor și Arad; *D-l Gh. Tulbure* pentru școalele primare din jud. Satu-Mare, Sălaj și Maramureș.

Asociația Națională a Studenților Români Uniți, dela Universitatea din Cluj, și-a ales următorul comitet, pentru anul academic 1929—1930. președinte: *Vasile Bondrea* stud. în fil. și lit. v. președ. I. *Vasile Bretan*, rigorozant în drept, II. *Victor Biriș*, stud. în drept; secretar gen. *Teodor Podariu*, stud. în lit. publicist; secretar de comitet *Virgil Stanciu*, stud. în lit.; secretar de ședințe *Octavian Negrea*, stud. în medicină; cassier *Parteniu Socaciu*, stud. Acad. comercială; controlor *D-șoara Finica Popoviciu*, stud. în lit.; bibliotecar *Gheorghe Miculaș*, stud. în lit.; membre în comitet *D-șoarele*: *Liși Barbul*, stud. în lit. și *Simina Suci*, stud. în lit. Președinte de onoare; *Dr. Ioan Socaciu*, adv. stagiar, Brașov.

Donașione. S'a primit pentru bis. gr. cat. Gruilung din partea *D-lui* *Ignășie Chirvai* paroh gr. cat. din Amași: un potir pentru păstrat sf. cum.; 3 acoperitoare de altar albe și 2 colorate, precum și colecta de 600 lei. Îi aducem și pe această cale viile noastre mulțumiri. *P. I. Gârleanu* adm.

BIBLIOGRAFIE

Dr. IACOB RADU: Fostii elevi români uniți ai școalelor din Roma. Ed. Rev. „Observatorul“ Beiuș 1929. Prețul lei 30. Utilizând extrasele făcute din registrele colegiului de Propaganda de către *Dr. Ioan Ardelean*, fost profesor în Beiuș și pe baza însemnărilor făcute de autor din registrul colegiului grecesc al Sf. Atanasie, ni se dă în aceasta broșură o listă a foștilor elevi români ai școalelor din Roma, începând din cele mai îndepărtate timpuri și până în zilele noastre. Este aceasta nu o simplă satisfacere a curiozității, ci o reală și folositoare contribuție la cunoașterea trecutului bisericii noastre române unite, prin aceea că ne arată înșiruirea lungă a celor „76 fii ai bisericii noastre, cari plecați din vechea Dacie cu atâta dor în suflet de a venera urmele strămoșilor și de a se încălzi și lumina la centrul luminei și al vieții creștine, s'au reîntors acasă cu inimile învăpăiate de dorința de a fi apostoli ai bisericii care cu atâta dragoste i-a ocrotit și nutrit la sinul său, și în același timp învățători și luminători ai neanului românesc întreg“. (p. 29.)

Ni se dau date interesante despre toți românii cari și-au făcut studiile în colegiul germano-ungar, colegiul de Propaganda, și colegiul grecesc al Sf. Atanasie. În curând însă din îndurarea Marelui Pontifice *P. S. Papa Piu XI*, vom avea și noi la Roma colegiul nostru românesc.

Rocomadăm cu căldură tuturor Preoților și intelectualilor noștri aceasta broșură pentru ca să ne cunoaștem cât mai bine biserica.

IRÉNIKON. Tom. VI. Nr. 5 Noemvrie—Decembrie 1929. Cu următorul cuprins: *Dom Lambert Beauduin: La vie Monastique dans le Désert de Iudée; M. Theodorian Carada: L'Âme roumaine; Dom Franco de Wyels: Le Concile du Vatican et l'Union. Reinhold von Valter; Le Chrétien russe; Dom I. B. Monnoyeur: Sermon du Chancelier Jean Gerson pour le retour des Grecs à l'Unité. Revue des revues, Bibliographie.*

NOU!

JEAN CARRÈRE

TRIUMFUL PAPALITAȚII

Tradusă de Societatea „Sf. Ioan Gură de Aur“, Oradea, CUPRINDE:

Prefață, de Pr. Dr. Al. I. Tăutu — Pentru ce este Roma eternă — Tu es Petrus — Petru și Cezar — Chestiunea Romană — Spre viitor; Adaos: Legea garanțiilor — Tratatul din 11 Febr. 1929 între sf. Scaun și Italia — Concordatul cu Italia — Stăutul papal — Lista papilor și împărățiilor. — Prețul Lei: 100.— : Se poate comanda dela Seminarul Teologic. unit, Oradea, Parcul St. cel Mare No. 8.

Adresa

